

AGATA KRISTI

Lord
Edžver
je mrtav

SLUČAJEVI
HERKULA POAROA

Prevela
Tatjana Bižić

■ Laguna ■

Naslov originala

AGATHA CHRISTIE® POIROT® LORD EDGWARE DIES

Lord Edgware dies Copyright © Agatha Christie Limited 1933.

All rights reserved.

Translation Copyright © Agatha Christie Limited 2014.

All rights reserved.

Agatha Christie® Poirot® are registered trademarks of

Agatha Christie Limited in the UK and/or elsewhere.

All rights reserved.

Agatha Christie®

SLUČAJEVI HERKULA POAROA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Sadržaj

1. Večernja predstava	9
2. Večera u društvu	20
3. Čovek sa zlatnim zubom.	31
4. Razgovor	41
5. Ubistvo	51
6. Udovica	60
7. Sekretarica	70
8. Mogućnosti	80
9. Druga smrt	86
10. Dženi Drajver.	94
11. Egoista.	104
12. Kćerka	113
13. Sinovac	121
14. Pet pitanja	130
15. Ser Montagju Korner.	140
16. Uglavnom razgovor	148
17. Batler	153
18. Drugi čovek.	161
19. Velika dama	172

20. Taksista	179
21. Ronaldova priča	186
22. Čudno ponašanje Herkula Poaroa	193
23. Pismo	202
24. Vesti iz Pariza	213
25. Ručak u <i>Kleridžu</i>	219
26. Pariz?	226
27. Što se tiče pinsneza	233
28. Poaro postavlja nekoliko pitanja	241
29. Poaro govori	247
30. Priča	258
31. Svedočanstvo o ljudskoj prirodi.	264
 O autorki	 271

PRVO POGLAVLJE

Večernja predstava

PAMĆENJE JAVNOSTI JE KRATKOTRAJNO. NAPETO INTERESOVANJE i uzbuđenje koje je izazvalo ubistvo Džordža Alfreda Sent Vinsenta Marša, četvrtog barona Edžvera, već su minuli i zaboravljeni. Smenila su ih nova čuda za tri dana.

Moj prijatelj Herkul Poaro nikada nije otvoreno ni spominjan u vezi s tim slučajem, što je, smem reći, bilo u potpunosti u skladu s njegovim željama. Odabrao je da se ovom prilikom ne pojavljuje. Zasluge su pripale drugima – on je tako hteo. Štaviše, posmatrano s Poaroovog osobenog staništa, ovaj slučaj je bio jedan od njegovih neuspeha. Poaro se uvek kleo da ga je na pravi trag navela uzgredna primedba nekog nepoznatog čoveka na ulici.

Bez obzira na to, istinu je u celoj toj priči otkrio upravo njegov genijalni um. Da nije bilo Herkula Poaroa, sumnjam da bi se do zločinca ikada stiglo.

Zbog toga osećam da je kucnuo čas da crno na belo zapisem sve što znam o tom ubistvu. Temeljno poznajem i

najsitnije pojedinosti slučaja, a mogu da napomenem da ću pritom ispuniti i želje jedne očaravajuće dame.

Često sam se prisećao tog dana kada nam je moj omale-ni prijatelj, šetajući tamo-ovamo jednom tačno utvrđenom putanjom preko tepiha u svojoj savršeno urednoj maloj dnevnoj sobi, izlagao svoj majstorski i zapanjujući rezime slučaja. Započecu svoju priču na istom mestu na kome ju je i on tom prilikom započeo – u jednom londonskom pozorištu u junu prošle godine.

Karlota Adams bila je tada u Londonu u velikoj modi. Pretprošle godine održala je dva-tri matinea, koji su požnje-li ogroman uspeh. Prošle je imala tronedeljnu sezonu, a to joj je bilo pretposlednje veče.

Adamsova je bila mlada Amerikanka obdarena čude-snim talentom za skečeve koje je igrala sama i neometana scenskom šminkom i scenografijom. Činilo se da s lakoćom govori sve jezike. Njen skeč o jednoj večeri u nekom hote-lu negde u inostranstvu bio je zaista divan. Preko scene su jedno za drugim proletali američki turisti, nemački turisti, engleske porodice iz srednje klase, dame sumnjivog morala, osiromašene ruske aristokrate i umorni, diskretni konobari.

Karlotini skečevi prelazili su iz vrlo ozbiljnog u vedro raspoloženje i nazad. Od njene Čehoslovačkinje na umoru u bolnici zastajala vam je knedla u grlu, a već minut kasnije valjali ste se od smeha zbog zubara koji se bavi svojim zana-tom srdačno ćaskajući sa žrtvama.

Program je zatvarala „nekim imitacijama“, kako bi sama to najavila.

I u tome je bila zapanjujuće vešta. Bez pomoći ikakve šminke, crte njenog lica kao da bi se iznenada rastočile, pa preoblikovale u lik nekog poznatog političara, čuvene glu-mice ili lepotice iz visokog društva. U svakoj od tih uloga

održala bi kratak govor karakterističan za dotičnu ličnost. Ti mali govori bili su, uzgred budi rečeno, izvanredno pametni. Kao da su pojađali svaku slabost odabrane mete.

Među poslednjima koje je Karlota oponašala bila je i Džejn Vilkinson – mlada, darovita američka glumica, dobro poznata u Londonu. Imitacija je zaista bila vrsna. Banalnosti su klizile s glumičinog jezika prožete izvesnom snažnom emotivnom privlačnošću, tako da ste uprkos sebi osećali kako svaka izgovorena reč ima neko moćno i suštastveno značenje. Njen glas, izvanredno intoniran, s jednom dubokom promuklom notom u sebi, bio je opojan. Suzdržani gestovi, svaki nekako čudno značajan, lako zanjihano telo, utisak silovite telesne lepote – kako je sve to postizala uopšte ne mogu ni da zamislim!

Oduvek sam bio obožavalac prelepe Džejn Vilkinson. Ushićivala me je svojim emotivnim ulogama i uvek sam pred onima koji su joj priznavali lepotu, ali su izjavljivali kako nije nikakva glumica istrajavao u tvrdnji da Džejn raspolaže znatnim glumačkim sposobnostima.

Bilo je to pomalo onostrano iskustvo slušati taj dobro poznati, malčice hrapav glas s fatalističkom silaznom intonacijom, koji me je uzbuđivao tako često, gledati sporo stezanje i otvaranje šake, gest koji je izgledao duboko dirljiv, i naglo zabacivanje glave uz rastresanje kose s lica, za šta sam shvatio da Vilkinsonova uvek uradi na završetku neke dramatične scene.

Džejn Vilkinson je jedna od onih glumica koje su pozornicu napustile posle udaje, samo da bi se vratile koju godinu kasnije.

Tri godine ranije ona se bila udala za bogatog, ali pomalo ekscentričnog lorda Edžvera. Kolale su glasine da ga je ubrzo potom i napustila. U svakom slučaju, već godinu i po

posle venčanja glumila je u filmovima u Americi, a upravo te sezone pojavila se u jednoj drami koja je imala mnogo uspeha u Londonu.

Dok sam gledao umešnu, ali možda pomalo pakosnu imitaciju Karlote Adams, došlo mi je da se zapitam kako izabrani predmeti imitacija gledaju na njih. Da li su zadovoljni svojom ozloglašenošću, reklamom koju ona pruža? Ili su ljuti zbog, na kraju krajeva, namernog razotkrivanja sitnih varki svog zanata? Zar se ne nalazi Karlota Adams u položaju opsenara suparnika koji vam kaže: „O, pa to je stari trik! Vrlo jednostavan! Pokazaću vam kako se izvodi.“

Zaključio sam da bih se ja, da sam bio predmet imitacije, veoma iznervirao. Prikrio bih ozlojeđenost, naravno, ali mi se ni najmanje ne bi dopalo što me oponašaju. Čovek mora da bude vrlo širokouman i da se odlikuje izuzetnim smislom za humor da bi uspeo da ceni takvo nemilosrdno izlaganje pogledima javnosti.

Samo što sam stigao do tih zaključaka kad je očaravajućem promuklom smehu s pozornice odgovorio njegov veran odjek iza mojih leđa.

Naglo sam okrenuo glavu. Na sedištu tačno iza moga, nagnuta napred i malčice razdvojenih usana, sedela je ona koja je tog trenutka oponašana na sceni – leđi Edžver, poznatija kao Džejn Vilkinson.

Smesta sam shvatio da je moje zaključivanje bilo potpuno pogrešno. Nagnuta napred, rastvorenih usana, ona je u očima imala izraz oduševljenja i uzbuđenosti.

Kad se imitacija završila, glasno je zapljeskala smejući se i okrećući svom pratiocu, visokom i izrazito naočitom muškarcu, lepom kao grčki bog, čije sam lice prepoznao kao jedno od onih znamenitijih na bioskopskom platnu nego na pozornici. Bio je to Brajan Martin, trenutno najpopularniji

junak bioskopskog platna. Džejn Vilkinson i on zajedno su glumili u nekoliko filmova.

„Čudesna je, zar ne?“, rekla je ledi Edžver.

Smejala se.

„Džejn – izgledaš sva uzbuđena.“

„Pa kad je zaista predivna! Sto puta bolja nego što sam mislila da će biti.“

Nisam uspeo da uhvatim razveseljeni odgovor Brajana Martina jer je Karlota Adams već počela novu improvizaciju.

Ono što se desilo posle toga bilo je, uvek ću tako misliti, vrlo neobična slučajnost.

Posle predstave smo Poaro i ja pošli na večeru u *Savoj*.

Za stolom odmah do našega sedeli su ledi Edžver, Brajan Martin i još dvoje ljudi, koje nisam prepoznao. Ukazao sam na njih Poarou, a upravo u tom trenutku došao je još jedan par i zauzeo mesta za stolom do njihovog. Ženino lice bilo mi je poznato, a ipak, začudo, nakratko nisam bio u stanju da se setim odakle. Onda sam odjednom shvatio da ja to gledam u Karlotu Adams! Muškarac mi nije bio poznat. Bio je lepo negovan, s vedrim i donekle praznim licem. Ne od one vrste kojoj se ja divim.

Karlota Adams bila je odevena vrlo neupadljivo, u crno. Njeno lice nije privlačilo trenutnu pažnju i prepoznavanje. Bilo je to jedno od onih pokretljivih i osetljivih lica kakva se prvenstveno posvećuju umetnosti mimikrije. Moglo je lako da preuzme svojstva nečije tuđe ličnosti, ali samo nije imalo naročito upečatljiva svojstva.

Preneo sam Poarou ta svoja razmišljanja. Saslušao me je pažljivo, nakrivivši malo jajastu glavu dok je oštrim pogledom preletao jedan pa drugi sto o kome sam mu govorio.

„Dakle to je ledi Edžver? Da, sećam se – video sam je kako glumi. Lepa žena.“

„I dobra glumica.“

„Moguće je.“

„Ne izgledate mi ubeđeni.“

„Mislim da bi to zavisilo od postavke, družo moj. Ako je ona u centru predstave i sve se okreće oko nje – da, onda bi mogla da odigra svoju ulogu. Sumnjam da bi mogla dobro da odigra malu ulogu, pa čak i ono što se zove karakternom ulogom. Komad mora biti napisan *oko* nje i *za* nju. Meni ona izgleda kao da je od one vrste žena što su zainteresovane jedino za sebe.“ Zastao je, pa onda prilično neočekivano dodao: „Takve ljude kroz život prati velika opasnost.“

„Opasnost?“, upitao sam iznenađeno.

„Ta reč vas je iznenadila, kako vidim, *mon ami*. Da, opasnost. Jer, znate, takva žena vidi samo jedno – sebe samu. Ne vidi ni opasnosti ni rizike oko sebe – milion sukobljenih interesa i odnosa koji čine život. Ne, ona vidi samo sopstveni put napred. Te otuda – pre ili kasnije – katastrofa.“

Zainteresovalo me je to. Priznao sam sebi da ja na takvo gledište ne bih došao.

„A ova druga?“, upitao sam.

„Gospođica Adams?“ Pogled mu je prešao ka njenom stolu.

„Dakle“, rekao je smeškajući se, „šta biste želeli da vam kažem o njoj?“

„Samo kako vam se ona čini.“

„*Mon cher*,* zar sam ja večeras gatara koja iz dlana čita nečiju ličnost?“

„Možete vi to da uradite bolje od većine gatara“, odvratio sam.

* Franc.: dragi moj. (Prim. prev.)

„Gajite divnu veru u mene, Hejstingse. Dirnuli ste me. Zar ne znate, moj prijatelju, da je svako od nas jedna mračna tajna, splet sučeljenih strasti, želja i stavova? *Mais oui, c'est vrai.** Čovek stvara svoje minorne sudove, ali greši u devet od deset slučajeva.“

„Ne i Herkul Poaro“, rekao sam sa osmehom.

„Čak i Herkul Poaro! Odlično znam da vi oduvek pomalo mislite kako sam umišljen, ali ja vas zaista uveravam da sam vrlo skroman čovek.“

Nasmejao sam se. „Vi – skromni!“

„Tako je. Izuzev – priznajem – što sam malčice ponosan na svoje brkove. Nigde u Londonu nisam primetio nijedne koji bi mogli da se mere s njima.“

„Sasvim ste bezbedni“, rekao sam oporo. „Nećete ni primetiti. Nećete dakle da se odvažite da date sud o Karloti Adams?“

„*Elle est artiste!*“,** rekao je Poaro jednostavno. „Time je gotovo sve rečeno, zar ne?“

„U svakom slučaju, ne smatrate da nju kroz život prati opasnost?“

„Prati sve nas, moj prijatelju“, vrlo ozbiljno je rekao Poaro. „Nesreća uvek može da nas sačeka i obruši se na nas. Što se vašeg pitanja međutim tiče, gospođica Adams će, mislim, uspeti. Promućurna je, a i nešto još više. Zapazili ste, bez sumnje, da je Jevrejka?“

Nisam to bio zapazio, ali sad kad je Poaro spomenuo, uočio sam jedva primetne tragove semitskih predaka. Poaro je klimnuo glavom.

* Franc.: Ali da, to je istina. (Prim. prev.)

** Franc.: Ona je umetnica. (Prim. prev.)

„To garantuje uspeh, iako svejedno postoji još jedan put opasnosti – pošto već o opasnosti govorimo.“

„Mislite na...?“

„Ljubav prema novcu. Takvu ženu ljubav prema novcu mogla bi da zavede s puta mudrosti i opreza.“

„Mogla bi da zavede sve nas“, rekao sam.

„To je tačno, ali u svakom slučaju vi ili ja bismo uvideli opasnost. Mogli bismo da odvagnemo razloge za i protiv. Ako vam je do novca isuviše stalo, onda vidite samo novac, sve ostalo je u senci.“

Nasmejao sam se njegovoj ozbiljnosti.

„Esmeralda, ciganska kraljica, večeras je u odličnoj formi“, rekao sam zadirkujući ga.

„Psihologija ličnosti je zanimljiva“, odgovorio mi je Poaro neuznemiren. „Čovek ne može da se interesuje za zločin a da ga ne interesuje i psihologija. Stručnjaka tu ne privlači puki čin ubijanja, nego ono što leži *iza* tog čina. Pratite li me, Hejstingse?“

Pratim ga savršeno, rekao sam mu.

„Primetio sam da kad zajedno radimo na nekom slučaju, vi me uvek podstičete na fizičku akciju, Hejstingse. Želite da merim otiske stopala, analiziram pepeo cigareta, da se opružam potrbuške da bih ispitivao neke sitne pojedinosti. Nikad ne shvatate da čovek može zavaljen u fotelji, sklopljenih očiju, da stigne bliže rešenju svakog problema. Zato što tada vidi očima uma.“

„Ja ne vidim“, rekao sam. „Kad se ja sklopljenih očiju zavalim u fotelju, meni se desi jedno i samo jedno!“

„Primetio sam!“ kazao je Poaro. „Čudno. U takvim trenucima mozak bi trebalo grozničavo da radi, a ne da tone u lenji počinak. Umna delatnost je tako zanimljiva, tako podsticajna! Upošljavanje malih sivih ćelija pruža mentalno

zadovoljstvo. Njima i samo njima može se poveriti da vas izvedu kroz maglu do istine...”

Plašim se da sam razvio naviku da pažnju skrenem na nešto drugo čim Poaro počne o svojim malim sivim ćelijama. Naslušao sam se o njima već mnogo puta pre.

U ovom slučaju pažnja mi je odlutala do četvoro ljudi za susednim stolom. Kad se Poaroorov monolog okončao, zapazio sam, nasmejavši se malo:

„Ostavili ste utisak, Poaro. Lepa leđi Edžver ne može oka da odvoji od vas.“

„Bez sumnje ju je neko obavestio o tome ko sam“, rekao je Poaro trudeći se, bezuspešno, da izgleda skromno.

„Ja mislim da su posredi vaši slavni brkovi“, odvratio sam. „Zanesena je njihovom lepotom.“

Poaro ih je krišom pogladio.

„Istina je da su jedinstveni“, priznao je. „Moj prijatelju, ta četkica za zube, kako vi to zovete, koju vi nosite – pa to je užas – pravo zverstvo – od svoje volje obogaljujete obilne darove prirode. Manite se toga, prijatelju, od srca vas molim.“

„Bogami“, rekao sam ja ne obraćajući pažnju na njegovu molbu, „dama ustaje. Rekao bih da dolazi da porazgovara sa nama. Brajan Martin nešto prigovara, ali ona neće da ga sluša.“

I zaista, Džejn Vilkinson se naglo podigla sa svog mesta i prišla našem stolu. Poaro je ustao, klanjajući se, a za njim i ja.

„Gospodin Herkul Poaro, zar ne?“, rekao je mekani, promukli glas.

„Vama na usluzi.“

„Gospodine Poaro, želim da porazgovaram sa vama. Moram da razgovaram sa vama.“

„Zar nećete da sednete, gospođo?“

„Ne, ne, ne ovde. Želim da razgovaram s vama u poverenju. Otići ćemo odmah gore u moj apartman.“

Brajan Martin joj se pridružio i sad je progovorio, smejući se s neodobravanjem: „Moraš malo da sačekaš, Džejn. Usred smo večere. Gospodin Poaro isto tako.“

Džejn Vilkinson se nije dala lako odvratiti od onoga što je namerila.

„Pobogu, Brajane, pa šta to smeta? Reći ćemo da nam pošalju večeru u apartman. Ti porazgovaraj s njima o tome, hoćeš li? I, Brajane...“

Pošla je za njim i izgledalo je da ga na nešto nagovara, a on se tome opirao, kako sam zaključio, jer je odmahivao glavom i mrštio se. Na to mu je ona, međutim, rekla nešto još naglašenije i on je popustio, slegnuvši ramenima.

Dok je govorila, ona je jednom ili dvaput pogledala ka stolu za kojim je sedela Karlota Adams, pa sam se upitao da nema možda ono što predlaže neke veze s mladom Amerikankom.

Pošto je postigla ono što je htela, Džejn nam se vratila, sva blistajući.

„Idemo odmah gore“, rekla je, obuhvatajući i mene zase-njujućim osmehom.

Pitanje hoćemo li mi prihvatiti njen plan očigledno joj nije čak ni prošlo kroz glavu. Povelala nas je bez i najmanjeg prisienka izvinjenja.

„Ogromna je sreća što sam vas videla ovde večeras, gospodine Poaro“, rekla je dok nas je vodila ka liftu. „Čudo kako se sve nekako okreće na dobro po mene. Upravo sam razmišljala i pitala se šta, za ime sveta, da radim, a kad sam pogledala, eto tu vas za susednim stolom, i odmah sam rekla sebi: 'Gospodin Poaro će mi reći šta da radim.'“

Prekinula je da bi rekla liftboju: „Drugi sprat.“

„Ako nekako mogu da vam pomognem...“, zaustio je Poaro.

„Sigurna sam da možete. Čula sam da ste vi najčudesniji čovek koji je ikada postojao. Neko mora da me izvuče iz zape-
tjancije u kojoj sam, a osećam da ste vi pravi čovek za to.“

Stigli smo na drugi sprat pa nas je povela hodnikom, zastala ispred jednih vrata i uvela nas u jedan od najraskošnijih apartmana u *Savoju*. Zbacivši belo krzno s ramena na stolicu, a torbicu ukrašenu dragim kamenčićima na sto, glumica je sela i uskliknula: „Gospodine Poaro, ja ovako ili onako prosto *moram* da se otarasim svog muža!“

DRUGO POGLAVLJE

Večera u društvu

POSLE TRENUTNE ZAPANJENOSTI, POARO SE PRIBRAO!

„Ali, gospođo“, rekao je svetlucajući očima, „otarasivanje od muževa nije moja specijalnost.“

„Naravno da mi je to poznato.“

„Vama je potreban advokat.“

„U tome, eto, grešite. Advokati su mi se zgradili i smučili. Imala sam advokate i poštene i kvarne i ni od jednog nisam imala nikakve koristi. Advokati znaju samo zakone, a zdravog razuma kao da uopšte nemaju.“

„A mislite da ja imam?“

„Čula sam da ste vi vrhunska lija, gospodine Poaro.“

„*Comment?** Vrhunska lija? Ne razumem vas.“

„Pa – da ste vi *taj*.“

„Gospođo, ja mogu da imam ili da nemam mozga – činjenica je da ga zaista imam, zašto bih se pretvarao – ali taj vaš poslić nije moj žanr.“

* Franc.: dosl. Kako?, u ovom slučaju u smislu: Šta? Molim? (Prim. prev.)

„Ne vidim zašto ne. To jeste problem.“

„O! Problem!“

„I to težak“, nastavila je Džejn Vilkinson. „Rekla bih da vi niste čovek koji će ustuknuti pred teškoćama.“

„Dozvolite da pohvalim vašu pronicljivost, gospođo, ali svejedno, ja ne obavljam istrage radi razvoda. To nije lepo – *ce métier là*.“*

„Dragi moj, ne tražim vam ja da obavljate posao uhode. Od toga ne bi bilo nikakve koristi. Ipak, ja moram da se otarasim tog čoveka, a sigurna sam da vi možete da mi kažete kako to da uradim.“

Poaro je načas zastao pre nego što joj je odgovorio. U glasu mu se pritom pojavila jedna nova nota.

„Recite mi najpre, gospođo, zbog čega toliko žarko želite da se otarasite lorda Edžvera?“

Odgovorila je bez ikakvog odlaganja ili oklevanja, hitro i spremno.

„Želim, naravno, da se ponovo udam. Kakav bi drugi razlog mogao postojati?“

Krupne plave oči bile su joj bezazleno raširene.

„Ali svakako ne bi bilo teško dobiti razvod?“

„Ne znate vi mog muža, gospodine Poaro, on je, on je...“ Zadrhtala je. „Ne znam kako to da objasnim. Čudan čovek – nije kao ostali ljudi.“

Zastala je pa nastavila: „Nikada nije ni trebalo da se oženi – ni sa kim. Dobro znam o čemu govorim. Prosto ne mogu da ga opišem, ali... čudan je. Prva žena mu je, znate, pobešla. Ostavila je tromesečnu bebu. Nikada se od nje nije razveo, ona je umrla u bedi negde u inostranstvu. Onda se oženio mnome. Dakle – nisam mogla da izdržim. Bila sam uplašena.

* Franc.: ta profesija. (Prim. prev.)

Ostavila sam ga i otišla u Ameriku. Nemam nikakvog osnova za razvod, a ako bih ja njemu dala nekog razloga, on na to ne bi obratio pažnju – on je... on je svojevrsni fanatik.“

„U nekim američkim državama mogli biste da dobijete razvod, gospođo.“

„Nemam od toga nikakve koristi – ako hoću da živim u Engleskoj.“

„Hoćete da živite u Engleskoj?“

„Da.“

„Ko je čovek za koga želite da se udate?“

„O tome upravo i jeste reč. Vojvoda od Mertona.“

Oštro sam usrknuo vazduh. Vojvoda od Mertona dosad je bacao u očajanje mamice svih uglednih udavača. Govorilo se da tog mladog čoveka monaških sklonosti, vatrenog anglo-katolika, odlučno drži pod skutom njegova mati, strahopoštovanja dostojna vojvotkinja udova. Vodio je krajnje strog život. Sakupljao je kineski porcelan i uživao je glas čoveka s negovanim estetskim ukusom. Pretpostavljalo se da mu do žena uopšte nije stalo.

„Ludujem za njim“, razneženo je rekla Džejn. „Drugačiji je od svih koje sam u životu upoznala, a zamak Merton je prelep. Sve to zajedno je nešto najromantičnije što se ikada desilo na svetu. I vrlo je zgodan – kao neki monah sanjar.“

Zastala je.

„Kad se udam, napustiću pozornicu. Prosto kao da mi više nije stalo do glume.“

„U međuvremenu“, oporo je rekao Poaro, „lord Edžver stoji na putu tim romantičnim snovima.“

„Da – i to me izluđuje.“ Džejn se zamišljeno naslonila u stolici. „Da smo samo u Čikagu, naravno da bih mu sasvim lako došla glave, ali se s ove strane okeana izgleda ne nailazi baš tako lako na revolveraše.“

„S ove strane okeana“, rekao je Poaro smeškajući se, „smatramo da svako ljudsko biće ima prava na život.“

„Ne bih znala što se toga tiče. Čini mi se da bi vam bolje bilo bez nekih vaših političara, a znajući sve ono što znam o Edžveru, mislim da ni on ne bi bio neki gubitak za čovečanstvo – upravo suprotno.“

Neko je kucnuo na vrata i kelner je uneo tanjire s večerom. Džejn Vilkinson je nastavila da izlaže svoj problem ne obraćajući nimalo pažnje na kelnerovo prisustvo.

„Ne želim ja od vas da ga ubijete, gospodine Poaro.“

„*Merci, madame.*“*

„Mislim da biste možda mogli nekako pametno da ga ubedite. Da ga navedete da prihvati ideju o razvodu. Sigurna sam da biste vi to mogli.“

„Mislim da precenjujete moje moći ubeđivanja, *madame.*“

„O, ali svakako možete da smislite *nešto*, gospodine Poaro.“ Nagnula se ka njemu i ponovo širom otvorila plave oči. „Voleli biste da budem srećna, zar ne?“

Glas joj je bio tih, mek i slasno zavodljiv.

„Voleo bih da svako bude srećan“, oprezno je rekao Poaro.

„Da, ali ja nisam mislila na svakoga. Mislila sam samo na sebe.“

„Smeo bih da kažem da to uvek i radite, gospođo.“ Osmehnulo se.

„Mislite da sam sebična?“

„O, to nisam rekao, gospođo.“

„Usuđujem se reći da i jesam, ali, vidite, ja tako mrzim da budem nesrećna. To čak utiče i na moju glumu. A biću zauvek tako nesrećna ako on ne pristane na razvod – ili ne umre. Sve u svemu“, nastavila je zamišljeno, „bilo bi mnogo

* Franc.: Hvala vam, gospođo. (Prim. prev.)

bolje ako bi umro, hoću da kažem, osećala bih da sam ga se mnogo konačnije rešila.“

Pogledala je u Poaro tražeći saosećanje.

„Pomoći ćete mi, zar ne, gospodine Poaro?“ Ustala je, uzela belo krzno sa stolice i stala molećivo zagledana u Poarovo lice. Napolju u hodniku čuo sam glasove. Vrata su bila odškrinuta. „Ako mi ne pomognete...“, nastavila je.

„Ako vam ne pomognem, *madame*?“

Nasmejala se.

„Moraću da pozovem taksi da odem i sama ga smaknem.“

Smejući se, promakla je kroz vrata u susednu sobu upravo u trenutku kad je Brajan Martin ušao s Amerikankom, Karlotom Adams, i njenim pratiocem, i s ono dvoje ljudi koje su dole u restoranu večerali s njim i Džejn Vilkinson. Predstavljeni su nam kao gospodin i gospođa Vidbern.

„Zdravo!“ rekao je Brajan. „Gde je Džejn? Hoću da joj kažem da sam uspešno ispunio zaduženje koje mi je dala.“

Džejn se pojavila na vratima spavaće sobe. U jednoj ruci držala je ruž za usne.

„Doveo si je? Čudesno. Gospođice Adams, zaista se divim vašem nastupu. Osećala sam da prosto moram da vas upoznam. Uđite ovamo da razgovarate sa mnom dok sređujem lice. Izgleda savršeno zastrašujuće.“

Karlota Adams je prihvatila poziv. Brajan Martin se bacio u stolicu.

„Dakle, gospodine Poaro“, rekao je, „propisno ste zarobljeni. Da li vas je naša Džejn ubedila da bijete njene bitke? Možete sasvim lepo i da se predate, pre ili kasnije. Džejn ne razume reč ne.“

„Možda nije nailazila na nju.“

„Vrlo je zanimljiva ličnost ta Džejn“, rekao je Brajan Martin. Izvalio se u stolicu i dokono otpuhivao oblačice dima

cigarete ka tavanici. „Tabui nemaju za nju nikakvo značenje. U njoj nema nimalo morala. Ne mislim da je baš tačno nemoralna – nije. Amoralna je prava reč, verujem. U životu vidi samo jedno jedino – ono što Džejn hoće.“

Nasmejao se.

„Verujem da bi vedra srca ubila nekoga – i osećala se povređeno ako bi je uhvatili i hteli da je obese zbog toga. Nevolja je u tome što bi i bila uhvaćena. Nema nimalo mozga. Njena zamisao o ubistvu bila bi da se odveze taksijem, ušeta pod vlastitim imenom i puca.“

„Pitam se samo šta li vas je navelo da to kažete“, promrmljao je Poaro.

„Pardon?“

„Dobro je poznajete, gospodine?“

„Rekao bih da.“

Ponovo se nasmejao, a ja sam pomislio da mu je smeh neobično gorak.

„Slažete se, zar ne?“, dobacio je ostalima.

„O, Džejn je egoista“, složila se gospođa Vidbern. „Mada, glumica i mora to da bude. Ako želi da izrazi svoju ličnost, to jest.“

Poaro je ćutao. Oči su mu počivale na licu Brajana Martina, zaustavljene na njemu s čudnim izrazom domišljanja koji nisam baš sasvim razumeo.

U tom trenutku Džejn je dolebdela iz susedne sobe, a Karlota Adams ju je pratila. Pretpostavio sam da je Džejn sad „sredila lice“, šta god joj taj izraz značio, i da je sad zadovoljna njime. Meni je izgledalo potpuno isto kao pre i kao da lepše nikako ne bi ni moglo postati.

Večera u društvu koja je usledila bila je vrlo vesela, pa ipak sam se povremeno osećao kao da ispod površine postoje neke podvodne struje koje nisam u stanju potpuno da

procenim. Džejn Vilkinson sam prestao da pripisujem bilo kakvu istančanost. Ta mlada žena očigledno nikad nije vide-la više od jedne stvari pred sobom. Želela je razgovor s Poa-room, pa je isterala svoje i ispunila sebi želju bez odlaganja. Sad je očigledno bila u izvanrednom raspoloženju. Njena želja da na ovu malu zabavu dovede i Karlotu Adams bila je, zaključio sam, puki hir. Bio joj je vrlo zabavan, kao nekom detetu, pametni pandan nje same.

Ne, te podvodne struje čiji sam tok osećao nisu imale nika-kve veze s Džejn Vilkinson? U kom li su se pravcu kretale?

Proučavao sam goste jedno po jedno. Brajan Martin? Sva-kako se nije ponašao sasvim prirodno, ali to je, rekao sam sebi, moglo prosto biti obeležje jedne filmske zvezde. Preu-veličana samosvest taštog čoveka suviše sviklog da igra ulogu da bi mogao toga tako lako da se okane.

Karlota Adams se, u svakom slučaju, ponašala potpuno prirodno. Bila je tiha devojka, s prijatnim dubokim glasom. Posmatrao sam je pažljivo sad kad sam za to imao priliku izbliza. Pomislio sam kako ima izrazitog šarma, ali neke odrične vrste – sastojao se od odsustva svakog prizvuka koji bi mogao da nervira ili koji bi bio suviše prodoran. Kao otelovljenje tihog prilagođavanja. I sama joj je pojava bila krajnje neupadljiva: mekana tamna kosa, oči prilično bezbojno svetloplave, blede lice, usta osetljiva i pokretljiva. Lice koje vam se dopadne, ali koje biste teško prepoznali ako biste devojku ponovo sreli na primer u drugačijoj odeći.

Izgledalo je da joj gode Džejnina ljubaznost i komplimen-ti. Kojoj devojci i ne bi, pomislio sam, a onda se – upravo u tom trenutku – dogodilo nešto što me je navelo da preispit-am to ishitreno mišljenje.

Karlota Adams je pogledala preko stola u svoju domaći-cu, koja je u tom trenutku okrenula glavu da bi rekla nešto

Poarou. Bilo je nečeg čudno ispitivačkog u devojčinom pogledu – ličilo je na promišljeno preračunavanje, a istovremeno mi se učinilo i da ima jasno naznačenog neprijateljstva u tim svetloplavim očima.

Možda sam umislio. Ili je mogla biti profesionalna ljubomora. Džejn je bila glumica koja je definitivno stigla do uspeha. Karlota se tek pela uz lestvice.

Osmotrio sam tri preostala člana društva. Gospodin i gospođa Vidbern, šta je s njima? Gospodin Vidbern je bio visok čovek, mršav i bled kao leš, a ona jedra, lepa, razdragana dušica. Bili su, kako je izgledalo, imućni ljudi i gajili su strast prema svemu što ima neke veze s pozornicom. Zapravo nisu bili voljni ni da razgovaraju ni o čemu drugom. Za mene su, budući da sam do skora bio odsutan iz Engleske, ustanovili da sam žalosno neobavešten, pa mi je konačno gospođa Vidbern okrenula jedro rame i više se nije ni sećala da i ja postojim.

Poslednji je bio onaj crnomanjasti mladić oblog vedrog lica, pratilac Karlote Adams. Sumnjao sam već od samog početka da taj mladi čovek nije baš najtrezniji, a pošto je popio još šampanjca, to je postalo još jasnije vidno.

Izgleda da je patio od duboke povređenosti. Prvi deo večere presedeo je u turobnoj ćutnji. Negde u drugoj polovini otvorio mi je dušu, stekavši izgleda nekako utisak da sam mu ja jedan od najstarijih prijatelja.

„Šta sam hteo da kažem“, rekao je. „Nije. Ne, stari dobri druže, nije...“

Ne prenosim ovde blago zaplitanje jezikom dok je govorio.

„Hteo sam da kažem“, nastavljao je, „pitam ja vas? Mislim, ako izvedete devojkicu – pa, mislim – takvo uplitanje. Doći i sve poremetiti. Nikad ja njoj ni reč koja nije na mestu nisam rekao. Nije ona od tih. Znae – oci puritanci – *Mejflauer* – sve

to. Vrag da ga nosi – cura je poštena. Hteo sam da kažem – šta sam ono hteo da kažem?“

„Da je to bila zla sreća“, rekao sam utešnim tonom.

„Vrag da ga nosi, pa i jeste. Vrag da nosi, morao sam da pozajmim novac od svog krojača za ovu feštu. Vrlo predusretljiv momak taj moj krojač. Godinama mu dugujem novac. Na neki način to nas je vezalo. Ništa kao spone među ljudima, pa zar nije tako, dragi moj stari družo. Vi i ja. Vi i ja. Ko ste dođavola vi, uzgred budi rečeno?“

„Zovem se Hejstings.“

„Ma nemojte. Zakleo bih se da ste jedan tip po imenu Spenser Džouns. Dobri stari Spenser Džouns. Upoznao sam ga kad smo igrali godišnju utakmicu između Itona i Haroua i pozajmio od njega petaka. Hoću da kažem, sva su lica slična – eto šta vam govorim. Da smo gomila žutaća, ne bismo ni znali ko je ko.“

Tužno je zavrteo glavom, onda se odjednom razveselio i popio još šampanjca.

„U svakom slučaju“, rekao je, „nisam vražji crnja.“

Ta misao mu je izgleda ulila takav elan da je smesta izneo nekoliko zapažanja ispunjenih svetlim nadama.

„Gledajte to s vedrije strane, momče moj“, posavetovao me je. „Ovih dana – kad mi bude sedamdeset pet ili tako nešto – biću bogataš. Čim mi umre čika. Onda ću moći da vratim pare svom krojaču.“

Sedeo je i radosno se smeškao zbog te pomisli.

Bilo je u tom mladiću nečeg začudo dopadljivog. Imao je okruglo lice i apsurdno sitne crne brčiče koji su ostavljali utisak kao da su ostavljeni nasukani negde usred pustinje.

Karlota Adams ga je, primetio sam, držala na oku, i upravo je posle jednog hitrog pogleda ka njemu ustala i prekinula druženje.

„Bili ste takvo srce što ste došli ovamo“, rekla joj je Džejn. „Zaista volim da uradim ono što mi dođe u trenutnom nadahnuću, a vi?“

„Ne“, rekla je gospođica Adams. „Bojim se da ja uvek sve vrlo pažljivo isplaniram unapred. To vas poštedi – briga.“

Bilo je nečeg pomalo odbojnog u njenom držanju.

„Rezultati vam u svakom slučaju daju za pravo“, nasmejala se Džejn. „Ne znam kad sam u nečemu toliko uživala kao u vašoj večerašnjoj predstavi.“

Lice mlade Amerikanke se opustilo.

„Vrlo je ljubazno što to kažete“, rekla je toplo. „Veoma cenim što mi to kažete. Valjda mi je potrebno ohrabrenje. Potrebno nam je svima.“

„Karlota“, rekao je mladić s crnim brčićima, „rukuj se i kaži hvala strini Džejn za lep provod, pa da idemo.“

To što je sasvim pravo prošao kroz vrata bilo je čudesno postignuće koncentracije. Karlota je žurno izašla za njim.

„Šta je bilo to što je upalo i nazvalo me strina Džejn?“, rekla je Džejn. „Njega nisam pre ni primetila.“

„Mila moja“, rekla je gospođa Vidbern, „ne smeš na njega da obraćaš pažnju. Kao dečko je blistao u Pozorišnom društvu na Oksfordu. Sad to ne bi ni pomislila, zar ne? Mrsko mi je kad vidim da od mladih ljudi koji su mnogo obećavali nije postalo ništa. Čarls i ja sad definitivno moramo da otprašimo.“

Vidbernovi su – rečeno-učinjeno – otprašili, a Brajan Martin je otišao s njima.

„Dakle, gospodine Poaro?“

Poaro joj se osmehnuo.

„*Eh bien*,* leđi Edžver?“

* Franc.: Dakle? (Prim. prev.)

„Za ime boga, ne zovite me tako. Pustite me da zaboravim! Časna reč, vi ste čovečuljak s najtvrdim srcem u čitavoj Evropi!“

„Ali ne, ali ne, nisam ja tvrda srca.“

I Poaro je, pomislio sam, popio sasvim dovoljno šampanjca, možda čak i jednu čašu previše.

„Onda ćete otići da se vidite s mojim mužem? I da ga nagovorite da uradi ono što želim?“

„Otići ću da ga vidim“, oprezno je obećao Poaro.

„A ako vas odbije – kao što hoće – smislićete neki mudar plan. Kažu da ste vi najpametniji čovek u Engleskoj, gospodine Poaro.“

„Gospođo, kad mi kažete da sam tvrda srca, onda spominjete Evropu, ali kad je o mudrosti reč, onda kažete samo u Engleskoj.“

„Ako budete uspeli ovo da izvedete, reći ću u čitavom svemiru.“

Poaro je podigao ruku da je zaustavi.

„*Madame*, ništa vam ne obećavam. Samo ću se u interesu psihologije prihvatiti da zakažem susret s vašim mužem.“

„Psihoanalizirajte ga koliko god vam volja. Možda će mu to i činiti dobro. Samo morate to nekako da postignete, radi mene. Moram da proživim svoju romansu, gospodine Poaro.“ Sanjalački je dodala: „Pomislite samo kakvu će senzaciju to izazvati.“